

ANIMAL WELFARE IN ECOLOGICAL PRODUCTION: LYING HENS

Summary

Ecological agriculture constitutes a production technology which is friendly to the environment and animals. In order to ensure the welfare and at the same time profitability of production, additional activities are required. The issue of feeding based on feeds from one's own farm as well as the problem of rooms and runs for animals require a particular attention.

DOBROSTAN ZWIERZĄT W PRODUKCJI EKOLOGICZNEJ – NIOSKI

Streszczenie

Rolnictwo ekologiczne jest technologią produkcji przyjazną środowisku i zwierzętom, jednak zapewnienie dobrostanu i jednocześnie rentowności produkcji wymaga dodatkowych zabiegów. Na szczególną uwagę zasługuje problem żywienia opartego o pasze pochodzące z własnego gospodarstwa oraz problem pomieszczeń i wybiegów dla zwierząt.

1. Analiza zagadnienia

Dobrostan zwierząt najogólniej rozumiany jest jako stan, w którym organizm potrafi uporać się z trudnościami występującymi w środowisku jego życia [1]. Można rozpatrywać to jako stan fizyczny zwierzęcia, stan emocjonalny oraz możliwość ekspresji naturalnych zachowań. Takie rozpatrywanie problemu umożliwiło określenie pięciu podstawowych wolności zwierząt: wolność od głodu i pragnienia, wolność od dyskomfortu, wolność od bólu, ran i chorób, wolność od stresu i strachu oraz możliwość wyrażania naturalnych zachowań.

W praktyce oznacza to między innymi:

- możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i drapieżnikami,
- warunki utrzymania nieszkodliwe dla zdrowia zwierząt, zapewniające swobodę ruchu i wygodne miejsce odpoczynku oraz kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami,
- wolność od głodu, pragnienia, niedożywienia, stresu, strachu i cierpienia,
- odpowiedni mikroklimat i oświetlenie w budynkach [5].

Dobrostanu zwierząt nie można jednak traktować jako określenia uniwersalnego. Możemy mówić tutaj o ogólnych zasadach czy założeniach, szczegółowe jednak warunki są bardzo zróżnicowane co zależy od naturalnych potrzeb poszczególnych gatunków, typów użytkowych a nawet ras zwierząt [8].

Analizę dobrostanu zwierząt rozpatrywanego w stosunku do kur niosek powinniśmy rozpocząć od określenia cech i wymagań gatunku występujących w warunkach naturalnych. Protoplastą kury domowej jest kur bankiwa [9]. Ptak grzebiący, poligamiczny, pobierający pokarm roślinny i zwierzęcy, posiadający monogastryczny żołądek. W drodze hodowli wytworzono jednak wiele typów i ras znacznie się od siebie różniących. Decydując się na produkcję ekologiczną z zachowaniem dobrostanu należy więc w szczególności dokładny sposób dobrać rasę.

Kryteria pomagające w tym wyborze to:

1. nieśność (powinna być na poziomie 200 jaj od sztuki rocznie),
2. wymagania środowiskowe (niewielkie i znaczna odporność na choroby),

3. preferencje rynku (np. kolor skorupki jaja).

Do gospodarstw ekologicznych zalecane są między innymi kury rasy zielononóżka kuropatwiana, rhode island red, sussex, leghorn oraz mieszańce międzyrasowe [4].

Analizując szczegółowo poszczególne rasy [9] według powyższego schematu, za szczególnie przydatne do produkcji w warunkach rolnictwa ekologicznego należy uznać mieszańce zielononóżki kuropatwianej z innymi rasami, lub zielononóżkę w czystej rasie.

Żywienie niosek z zachowaniem ich dobrostanu następcza pewne kłopoty. Należy bowiem zapewnić zwierzętom pełnoporcjową paszę, przy czym możliwy jest jedynie zakup 10% komponentów pasz.

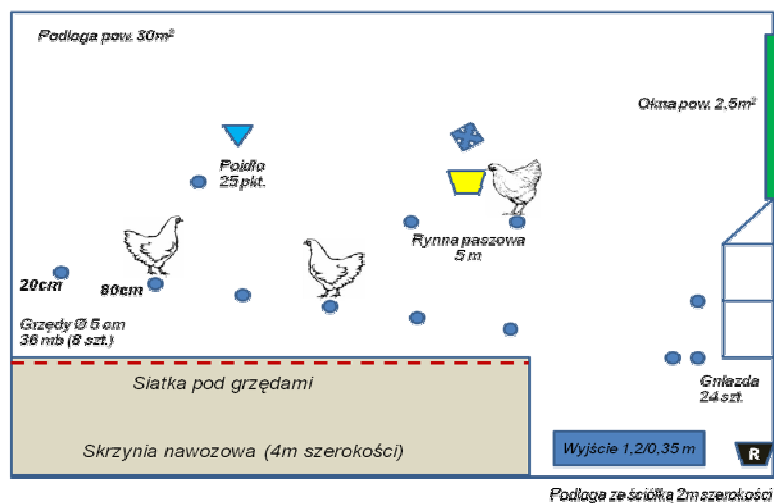
Według opinii hodowców [6] zadowalające wyniki produkcji można uzyskać stosując mieszankę paszową przygotowywaną we własnym gospodarstwie (tab. 1).

Tab. 1. Skład i sposób przygotowania mieszanki paszowej dla drobiu nieśnego

Tab. 1. Composition and preparing compound feedingstuffs for poultry

Składnik paszy	Zawartość w %	Sposób przygotowania
Pszenica	50	Śrutowanie
Bobik	20	Prażenie, śrutowanie
Owies	5	Gniecenie
Mączka z zielonki	5	Suszenie i mielenie
Drożdże pastewne	5	-
Siemię lniane	5	Gniecenie
Skorupki skorupiaków	5	Gniecenie
Wapno węglanowe	5	-

Podane sposoby przygotowania poszczególnych składników paszy mają za zadanie podniesienie ich strawności, prażenie bobiku ma natomiast za zadanie dodatkowo ograniczyć występowanie naturalnych substancji antyżywnościowych. W celu ograniczenia zapylenia wewnątrz kurników mieszankę można poddać granulowaniu. Mieszanka sucha podawana jest najczęściej rano, natomiast po południu podawana jest mieszanka wilgotna.

Rys. 1. Schemat ideowy kurnika dla 200 niosek utrzymywanych w warunkach gospodarstwa ekologicznego
 Fig. 1. Schema of poultry house for two hundred laying hens in terms of the organic farm

Składnikami mieszanki wilgotnej są najczęściej ziemniaki (parowane), żyto (moczone lub parowane) oraz marchew (rozdrobniona). Aby mieszanka miała postać półsuchą stosuje się dodatek śrut zbożowych, suszy z ziół i zielonek oraz dodatki mineralne. Moczenie żyta (przez dobę), lub jego parowanie, usuwa substancje antyżywniowe. Jeśli stosuje się śrutę z żyta nie poddawaną takim zabiegom to jej udział w dawce paszy nie może przekroczyć 20% [7].

Woda używana do pojenia ptaków powinna mieć temperaturę 10-12°C [4].

Przestrzeń życiowa i warunki środowiskowe w utrzymaniu niosek można rozpatrywać w aspektach:

- wielkości i struktury stada - wielkość fermy nie powinna przekraczać 3000 szt. natomiast pojedyncze stado powinno liczyć 200 szt. Utrzymując kur i koguty razem, należy wskaźnik poligamiczny przyjąć na poziomie 1:10-15 [4],
- obsada zwierząt – w produkcji ekologicznej dopuszcza się obsadę na poziomie 230 szt./ha/rok.
- powierzchnia kurnika i wybiegu – na 1m² podłogi powinno przypadać 6-7 sztuk drobiu, optymalna powierzchnia wybiegu kwatrowego wynosi 10 m²/sztukę, bez kwater 20 m² [8], wybiegi powinny być obsiane mieszanką traw i koniczyny białej, natomiast przed kolejnym cyklem produkcyjnym glebę dobrze jest uprawić glebogryzarką i ponownie obsiać,
- warunki panujące wewnątrz kurnika – wilgotność powietrza 55-75%, wentylacja grawitacyjna o prędkości przepływu powietrza atmosferycznego do 0,5 m/s, oświetlenie do 16 h/dobę, ale okres nocy nie krótszy niż 8 h [4]. Wydłużanie dnia świetlnego nie powinno przekraczać 7 minut tygodniowo [2]. Stosunek powierzchni okien do powierzchni podłogi jak 1:10, 1:20, w gospodarstwach drobnotowarowych 1:12-1:15 [4].

Wyposażenie kurnika powinno składać się z karmideł (10 cm brzożu karmidła dla sztuki), poidel kropłowych (1 punkt dla 8 sztuk drobiu - należy umieszczać je nad częścią rusztową podłogi co zapobiega zawilgoceniu ściółki, stosując paszę suchą i wilgotną w tych samych karmidłach należy ją zadawać ręcznie), grzęd osadzonych na różnych wysokościach (18 cm bieżących grzędę o grubości 5 cm dla sztuki), korytka ze żwirkiem (o długości 1 cm dla 1sztuki), gniazd wyścielonych słomą z możliwością zamykania na noc (1 gniazdo o wymiarach 40/35/30 cm na 8 sztuk), wyjścia dla drobiu (o wysokości 35 cm i łącznej długości 4 m na 100 m² powierzchni podłogi) [4].

Innym istotnym zagadnieniem jest profilaktyka. Można ją zapewnić poprzez utrzymanie czystości pomieszczeń i wybie-

gów. W tym celu 1/3 powierzchni podłogi kurnika ściółkuje się pociętą słomą, która jest systematycznie dościelana, pozostałą część podłogi stanowi ruszt z tworzywa sztucznego nad skrzynią nawozową znajdująca się bezpośrednio pod grzędami [4]. Pomiot można okresowo posypywać torfem i mielonymi fosforami, mieszanina taka pochłania wilgoć i zapobiega wydzielaniu się amoniaku. Przy wyjściu z kurnika należy wybetonować pas o szerokości 2 m, który ułatwi zbieranie pomiotu. W celu ochrony przed drapieżnikami wybiegi należy ogrodzić siatką wkopaną na głębokość ok. 60 cm ze skierowaniem jej pod kątem 45° na zewnątrz [3].

2. Podsumowanie

Chów niosek w gospodarstwie ekologicznym powinien spełniać kilka zasad np. obsada kur nie może przekraczać 230 szt·ha⁻¹. Żywnienie musi pokrywać zapotrzebowanie zwierząt pod względem ilościowym i jakościowym, co można uzyskać w oparciu o pasze gospodarskie. Należy jednak zwracać uwagę na ich przygotowanie szczególnie zaś na konieczność ograniczenia występowania substancji antyżywniowych, które eliminujemy poprzez moczenie, prażenie lub parowanie zawierających je składników paszy. Stosować należy profilaktykę utrzymując czystość pomieszczeń i wybiegów. Okresowo należy podawać w paszy cebulę i zioła, które ograniczają występowanie pasożytów jelitowych.

3. Literatura

- [1] Broom D. M.: Animal Welfare defined in terms of attempts to cope with the environment. Acta Agric. Scand. Sec. A. Anim. Sci. Suppl., 1997, 27, ss. 22-28.
- [2] Iwanowska B.: Kury nioski w okresie zimowym. Lubuskie Aktualności Rolnicze 12/2007.
- [3] Kruszewicz A, Tarasewicz L.: Kury ozdobne. Multico Oficyna Wydawnicza 2002.
- [4] Koroleski J., Herbut E.: Produkcja jaj metodami ekologicznymi, 2004.
- [5] Nowowiejski S.: Wymagania dotyczące dobrostanu i ochrony zwierząt domowych. 2009; www.odr.zetobi.com.pl
- [6] Plich W.: Ekologiczny chów zielononóżki kuropatwanej. Wywiad bezpośredni z właścicielem fermy, 2008.
- [7] Podkówa W.: Wykorzystanie ziarna żyta w żywieniu zwierząt, 2009. <http://zboza.iuug.pulawy.pl>
- [8] Siebeneicher G.: Podręcznik rolnictwa ekologicznego. PWN Warszawa 1997.
- [9] Świerczewska E.: Hodowla drobiu i technologia jego chowu. SGGW Warszawa 2000.